

Немає іншого вибору

В Ізраїлі існує широкий консенсус: удар по Ірану виправданий. Загроза – не вигадка правих, а реальність.

З тих пір як ізраїльські військово-повітряні сили почали атаки на іранські ядерні об'єкти, військову інфраструктуру та інші цілі, Ізраїль переживає новий етап ескалації затяжної кризи, що почалася з нападу ХАМАС 7 жовтня 2023 року. Переважно у вечірні та нічні години Іран завдає ударів балістичними ракетами і дронами по цілях по всій території Ізраїлю, в тому числі по цивільному населенню.

Збитки – як матеріальні, так і людські – значні: тільки в ніч на понеділок по всій країні було вбито не менше восьми осіб, понад 300 отримали поранення. Одночасно Ізраїль продовжує атаки на військові об'єкти в Ірані. Останніми днями в центрі уваги перебували склади і пускові установки для ракет класу «земля – земля».

Ізраїльська атака на ядерні об'єкти Ірану давно витала в повітрі. Однак більшість спостерігачів не очікувала удару до нового раунду переговорів між США та Іраном, який був запланований на 15 червня в Омані. Тим часом стає дедалі імовірнішим, що військові зіткнення можуть тривати ще довго.

Скрізь відчувається, що цього разу ситуація відрізняється від попередніх іранських атак. Про це свідчить низка ознак, зокрема той факт, що ізраїльський повітряний простір залишається закритим, а авіакомпанія EL AL евакуювала свої літаки за межі країни.

Навіть в ізраїльському суспільстві, яке зазвичай вважається стійким до криз, зростає тривожність

Навіть в ізраїльському суспільстві, яке зазвичай вважається стійким до криз, зростає тривожність. Напруга висока, суспільне життя практично зупинилося. Державні установи закриті, а всіх, хто не працює в критично важливих сферах, закликали залишатися вдома.

Часті сирени повітряної тривоги змушують людей ховатися в бомбосховищах.

Критика, згідно з якою ізраїльські удари нібито не можуть бути виправдані міжнародним правом як превентивні, в Ізраїлі викликає лише здивування – навіть у лівих колах.

За оцінкою вашингтонського Інституту науки і міжнародної безпеки, Іран вже досяг значного прогресу на шляху до створення атомної бомби. Згідно з даними Міжнародного агентства з атомної енергії (МАГАТЕ), країна має в своєму розпорядженні майже 275 кілограмів урану, збагаченого до 60 відсотків. Це рівень, від якого всього кілька кроків до збройового урану. Жодна інша неядерна держава в світі не виробляє ядерний матеріал в таких обсягах.

12 червня МАГАТЕ опублікувало резолюцію, в якій вперше за 20 років офіційно заявило, що Іран не виконує свої зобов'язання за Договором про нерозповсюдження ядерної зброї та супутніми заходами контролю. Зокрема, встановлено, що Іран, незважаючи на неодноразові вимоги, так і не надав достовірних пояснень щодо виявлення уранових частинок на трьох незадекларованих об'єктах. Крім того, Тегеран, як і раніше, відмовляє в доступі до цих об'єктів, а місцезнаходження ядерного матеріалу залишається невідомим.

Реакцією іранської влади на цю резолюцію стала заява про намір наростити ядерну діяльність, побудувати третій об'єкт зі збагачення урану і встановити нові, вдосконалені центрифуги.

На тлі цих подій і з урахуванням відкрито заявленої мети іранського керівництва стерти Ізраїль з лиця землі, міжнародно-правові заперечення про те, що превентивний удар допустимий лише для відбиття неминучої атаки, з ізраїльського погляду видаються казуїстикою і відірваними від реальності.

*Іранська загроза – не
вигадка політичних
правих в Ізраїлі, а
справжнісінька
реальність*

Так, прем'єр-міністр Біньямін Нетаньягу, як і раніше, в першу чергу стурбований утриманням влади і використовує для цього війну з Іраном. Але іранська загроза – не вигадка політичних правих в Ізраїлі, а об'єктивний факт. Поки влада в Тегерані, очевидно, не виявляє серйозного інтересу до переговорів із США, зусилля із збагачення урану значно активізувалися.

Ризики, включно з небезпекою подальшої регіональної ескалації,

загальновідомі. Актуальних опитувань громадської думки поки що немає. Але, порівнюючи ризики, багато ізраїльтян доходять висновку, що удари виправдані.

Проте говорити про військовий ентузіазм не доводиться. Скоріше відчувається подвійний настрій: з одного боку, втома і виснаження від війни, а з іншого – переконання, що у Ізраїлю немає іншого виходу, крім як самотійно перешкодити створенню Іраном ядерної зброї.

*Війна з Іраном у
короткостроковій
перспективі може
зіграти Нетаньягу на
руку у
внутрішньополітичному
плані*

Війна з Іраном у короткостроковій перспективі може зіграти Нетаньягу на руку у внутрішньополітичному плані. Лідери опозиції, такі як Бенні Ганц і Яір Лапід, в іранському питанні стали на бік уряду. Навіть Яір Голан, голова соціал-демократичної партії «Демократи», підтримує військову операцію, хоча й критикує Нетаньягу за те, що до цього взагалі дійшло. Він звинувачує главу уряду в тому, що той своєю помилковою політикою побічно сприяв просуванню іранської ядерної програми. Головний закид Голана полягає в тому, що Нетаньягу в травні 2018 року переконав Трампа в його перший президентський термін вийти з ядерної угоди з Іраном (СВПД / JCPOA).

Навіть серед експертів з безпеки, які критично налаштовані до уряду і різко засуджують продовження війни в Газі, практично панує консенсус: атака і її терміни були виправдані. Одночасно в цих колах вимоги негайного завершення війни в Газі і повернення всіх заручників звучать ще голосніше, ніж раніше.

У будь-якому випадку остання ескалація на Близькому Сході матиме вплив, що виходить далеко за межі регіону. В Ізраїлі, серед іншого, підкреслюється, що Іран і Росія – стратегічні партнери, і що Тегеран постачає Москві дрони і ракети, які режим Путіна використовує у війні проти України.

У самому регіоні ослаблення так званої осі опору – до якої входять Іран і його переважно шіїтські проксі – вже зараз призводить до посилення сунітських акторів. Як саме буде виглядати політична перебудова після завершення нинішнього військового конфлікту, поки що абсолютно незрозуміло. Те саме стосується і

середньострокових наслідків для внутрішньої політики Ізраїлю. У країні до 30 червня діє режим надзвичайного стану.

Ральф Мельцер

Д-р Ральф Мельцер (Ralf Melzer) очолює Офіс Фонду ім. Фрідріха Еберта в Ізраїлі. До цього він очолював Регіональний офіс Фонду "Діалог Південно-Східна Європа" в Сараєво, а також представництва Фонду в Тунісі та Мюнхені.

